

LUND
UNIVERSITY

Institutionen för kommunikation och medier
Medie- och kommunikationsvetenskap:
MKV04 delkurs 3
Kandidatuppsats
HT 2013

I skärningspunkten mellan förnuft och känsla

- Konstruktionen av psykisk avvikelse i Bron och Homeland

Författare: Sara Björnung Cederholm
Handledare: Fredrik Miegel
Examinator: Tina Askanus

Abstract

Titel: I skärningspunkten mellan förnuft och känsla - Konstruktionen av psykisk avvikelse i *Bron* och *Homeland*

Författare: Sara Björnung Cederholm

Uppsatsen författas vid: Institutionen för kommunikation och medier,
Lunds Universitet

Nyckelord: Stigma, avvikelse, konstruktion, rationalitet, förnuft, känsla, galenskap, genusroller, moral, etik.

I denna studie har jag studerat två huvudkaraktärer i de populära kriminalserierna *Homeland* och *Bron*. Både Carrie Mathison i *Homeland* och Saga Norén i *Bron* porträtteras ha en psykisk diagnos. Målet med studien var att studera hur de två kvinnliga karaktärerna porträtterades och hur deras psykiska sjukdomar framställs. Syftet var att få en djupare förståelse för hur medier konstruerar psykisk sjukdom i form av avvikelse. Studien genomfördes med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys av två serier med hjälp av teorier och begrepp från Goffman (2009), Foucault (1997), Bauman (2004) och Douglas (1997).

Studien visar att producenterna av *Homeland* och *Bron* konstruerar avvikelse som ett normbrytande beteende som framställs genom motkaraktärernas reaktioner gentemot de avvikande huvudkaraktärerna. Det normbrytande beteendet framställs som en oförmåga att hantera dikotomisering mellan förnuft och känsla i olika domäner. Det räcker inte med att vara förnuftig för att man ska anses vara normal, utan vi måste hantera olika situationer och sammanhang på rätt sätt. Carrie och Saga framställs som avvikande eftersom de inte förmår läsa av kulturen på rätt sätt, eftersom de inte handlar på rätt sätt i rätt sammanhang. Producenterna konstruerar på så sätt även avvikelse genom normbrytande genusroller. Manliga och kvinnliga egenskaper hör, precis som förnuft och känsla, hemma i olika givna sammanhang. De som inte följer normativa handlingar bryter mot ordningen och stör på så sätt samhället.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	s 4
1.2 Bakgrund.....	s 4
2. Syfte och problemformulering.....	s 6
3. Studiens genomförande.....	s 7
3.1 Metod.....	s 7
3.2 Urval.....	s 7
4. Förnuftets makt.....	s 8
5. Avvikelse.....	s 10
5.1 Vikten av ett rationellt beteende.....	s 10
5.2 Gömma eller visa stigma.....	s 13
5.3 Moral och etik.....	s 14
5.4 I kontrast till det andra.....	s 17
5.5 Förnuft i rätt roll.....	s 19
5.6 Smuts är material på fel ställe.....	s 22
5.7 Galna kvinnor.....	s 24
5.8 Stigmatisering genom media.....	s 28
6. Reducerar eller kvarhåller stigma?.....	s 30
7. Referenslista.....	s 34

1. Inledning

Dramaserier och film framställer ofta psykiskt sjuka som våldsamma och farliga. Många tidigare studier uppmärksammar diskussionen om huruvida de negativa porträtteringarna av psykiskt sjuka i medier hjälper till att upprätthålla stigmatiseringen av mental ohälsa eftersom de bilder som visas är felaktiga och orättvisa. Denna studie kommer att analysera två kriminaldrama där de båda huvudkaraktärerna har en psykisk sjuk diagnos, för att studera hur de porträtteras och framställs som avvikande.

Den amerikanska TV-serien *Homeland* hade premiär 2011 och handlar om CIA agenten Carrie Mathison, som under ett uppdrag i Irak blir informerad om att en amerikansk fånge har bytt sida och är en terrorist för Al-Qaeda. Marinsoldaten Nicholas Brody återvänder kort därpå till USA efter åtta års fångenskap i Afghanistan. Carrie gör allt i sin makt och ignorerar regler för att bevisa att Brody inte är en krigshjälte utan den omvandlade terroristen. Carries utredning av Nicholas Brody blir dock komplicerad då hon blir besatt av sin uppgift eftersom hon är bipolär. Den svensk/danska produktionen *Bron* hade premiär 2011 och handlar om den svenska kriminalutredaren Saga Norén och Danska Martin Rhode som tillsammans måste lösa ett mord då ett mordoffer har hittats på Öresundsbron mellan Danmark och Sverige. Sagas och Martins yrkesrelation blir komplicerad eftersom Saga har Aspergers syndrom.

1.2 Bakgrund

Medier har en betydande roll i att förmedla information om mental ohälsa och har en viktig roll i att forma uppfattningar och stigma (Wahl, 1992). Tidigare forskningsstudier har koncentrerat sig på att visa hur mental ohälsa porträtteras och vilka egenskaper som psykiskt sjuka oftast framställs ha. Signorielli (1989) studerade TV-dramaserier under en period på 17 veckor och kom fram till att psykiskt sjuka oftast framställdes som individer som begick våldsbrott eller var offer. Signorielli förklarar även att de psykiskt sjuka ofta framställdes som "onda". Hon menar att den generella framställningen av psykiskt sjuka är att de är arbetslösa, oförutsägbara, irrationella, farliga, elaka och undvikande (Signorielli, 1989 s 325). Även Gerbner (1993) menar att medier ofta porträtterar psykiskt sjuka som onda (se Gans-Boriskin

& Wardle, 2005 s 36). Klin & Lemish (2008) menar att de vanligaste åsikterna människor håller mot psykiskt sjuka är att de anses vara farliga, utvecklingshandikappade, har låg intelligens och kommunikationsproblem, är dysfunktionella samt är dåliga arbetare då de är omotiverade eller lata. Klin och Lemish (2008) menar att medier är en viktig källa som hjälper till att sprida negativ information om mental ohälsa. Tidigare forskningsstudier har även diskuterat huruvida framställningen av mental ohälsa har en eventuell påverkan på samhällets uppfattningar samt på socialpolitiken. Exempelvis menar Signorielli (1989 s 329) att den negativa porträtteringen av psykiskt sjuka som våldsamma, konstiga och misslyckade bidrar till en negativ och stigmatiserad bild av de utsatta individerna. Detta menar hon blir problematiskt i ett samhälle som redan ser psykiskt sjuka som en avvikande samhällsgrupp. Hon menar vidare att medier gör för lite för att hjälpa till att reducera stigmatiseringen och negativa framställningar av mentalt sjuka, som exempelvis att de inte skulle kunna vara produktiva medlemmar i samhället. Klin & Lemish (2008) påstår att negativa sociala attityder mot psykiskt sjuka har skapats av missförstånd vilket leder till sociala problem. De menar att det finns begränsat med bevis på vad som orsakar stigma men att media, som är en arena för opinionsbildning, inte bara speglar samhällets attityder och uppfattningar utan även hjälper till att forma dem genom nyhetsmedier, underhållning, reklam och informationskampanjer. Clarke (2004) menar att medier har en större effekt på publiken än vad personliga erfarenheter har och att den överdrivna negativa framställningen bidrar till att individer kopplar mental ohälsa till våld. Hon menar att effekten tenderar att driva socialpolitiken och lagar mot att samhället kontrollerar avvikande grupper och på så sätt skapas givna regler för hur vi ska bete oss mot de utsatta sjuka. Vidare menar Clarke att negativa attityder som förmedlas via medier hjälper till att stigmatisera en redan sårbar grupp och bidrar på så vis även till att upprätthålla en obalans av maktutövning mellan psykiskt sjuka patienter och yrkesutövare (Clarke, 2004 s 18-19).

Generellt har tidigare forskning ägnat sig åt att studera porträtteringen av mental ohälsa och hur framställningen eventuellt influerar publiken. Dock menar Stout m.fl. (2004 s 557) att det fortfarande finns många luckor i forskningen som saknas och för att kunna dra slutsatser behövs därför mer forskning om stigmatisering genom medier. Med utgångspunkt från tidigare forskning har jag upptäckt att det saknas forskning

om medieframställningar av psykiskt sjuka som porträtteras som avvikande, trots att de *inte* har de negativa och irrationella egenskaper som tidigare forskning menar leder till stigmatisering. Den här studien ämnar analysera två huvudkaraktärer som snarare är hjältar än förövre. Med hjälp av teorier av Foucault, Bauman och Goffman, som menar att förnuftet spelar en viktig roll i att avgöra vem eller vilka som är avvikande, insåg jag att det inte enbart är förnuft och irrationalitet som spelar roll i att konstruera avvikande, utan vad som även saknas i forskningen är *vikten av relationen mellan förnuft och känsla*. I de studerade serierna *Homeland* och *Bron* sker konstruktionen av avvikelser i förhållandet till skärningspunkten mellan förnuft och känsla.

2. Syfte och problemformulering

Målet med studien är att studera hur två kvinnliga huvudkaraktärer i kriminalserierna *Homeland* och *Bron* porträtteras och hur deras psykiska sjukdomar framställs. Syftet är att få en djupare förståelse för hur medier konstruerar psykisk sjukdom i form av avvikelser. Vidare vill jag få en djupare förståelse för hur normbrytande beteende konstruerar avvikelser och hur avvikelser konstrueras i relationen mellan förnuft och känsla. Denna studie ämnar även undersöka vilken betydelse det har att karaktärerna framställs som hjältar, trots att de samtidigt framställs som avvikande. Med denna studie hoppas jag bidra till en djupare förståelse för hur samhället konstruerar uppfattningar om avvikande beteende samt vilken roll medier spelar i konstruktionen. För att besvara mina frågeställningar har jag utgått från följande forskningsfrågor:

- Hur framställs psykisk sjukdom i *Bron* och *Homeland*?
- Vilka psykiska sjuka egenskaper framställs som avvikande och hur kontextualiseras de psykiskt sjuka i serierna för att framstå som avvikande?
- Vad har det för betydelse för framställningen av psykiska avvikelser att karaktärerna är kvinnor?
- Vad har det för betydelse att karaktärerna är hjältar trots deras psykiska handikapp?

3. Studiens genomförande

3.1 Metod

Den här undersökningen utgår från en kvalitativ innehållsanalys av två kriminalserier, *Homeland* och *Bron*, där jag har valt att studera de två kvinnliga huvudkaraktärerna Carrie och Saga. Ekström och Larsson (2010 s 111) förklarar att en innehållsanalys handlar om att studera en medietext och innehållets budskap. En kvalitativ innehållsanalys lämpade sig som metod eftersom det gav mig möjligheten att analysera serierna för att försöka förstå konstruktionen av psykisk sjukdom i form av avvikelser. Med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys kunde jag göra en mer omfattande analys av materialet för att undersöka vilka egenskaper som lyfts fram som avvikande. Den här studien utgår även ifrån vad Östbye m.fl. (2008 s 240-242) kallar för en fallstudie, då jag har gjort en analytisk generalisering av två olika serier och undersökt hur konstruktionen av avvikelser kommer till uttryck i de olika produktionerna.

Jag har arbetat med textanalysen genom att ställa frågor till de material som jag har studerat. Östbye m.fl. (2008 s 71) förklarar att en textanalys handlar om att ställa frågor till texten, men för att ställa bra frågor måste man veta vad man önskar få ut av den. Han förklarar att forskaren ställer frågor och försöker besvara dem med hjälp av den valda teorin och empirin. Jag har gjort en kvalitativ innehållsanalys eftersom att jag var intresserad av att analysera hur de två karaktärerna framställdes och hur de porträtterades. Aspens (2011 s 32) förklarar att teori är något som formas under analysprocessen i kvalitativ forskning och skapas successivt genom sammankoppling av det empiriska materialet och analysen. Jag har kategoriserat och analyserat konstruktionerna av avvikelser i båda serierna med utgångspunkt i den teoretiska litteratur som behandlar avvikelser och konstruktioner, bland annat Goffmans (2009) teori om Stigma, Foucaults (1997) teori om rationalitet, Baumans (2004) teori om moral och etik samt Douglas (1997) smutsmetafor.

3.2 Urval

Jag har studerat säsong ett av båda TV-serierna *Bron* och *Homeland* för att få en bred uppfattning om hur karaktärerna framställs. Jag har gjort ett strategiskt urval (Östbye m.fl., 2008, s 242) då jag valde de två karaktärerna Carrie och Saga eftersom båda

framställs som psykiskt sjuka och avvikande, trots att de även porträtteras på ett positivt sätt. De två karaktärerna har både positiva och negativa sidor, men vad som utmärker dem är att de inte framställs som kriminella skurkar utan snarare som hjältar. Jag valde även Carrie och Saga eftersom de representerar var sin pol i den dikotomin som är central i nästan all forskning om avvikelse, det vill säga den mellan förnuft och känsla, eller irrationalitet och rationalitet. Saga framställs som extremt rationell medan Carrie framställs som extremt irrationell. Jag valde även karaktärerna Saga och Carrie eftersom de är kvinnliga huvudroller och jag önskade analysera vilken betydelse framställningen av deras kön hade för konstruktionen av avvikande beteende. Jag har valt denna metod och gjort detta urval eftersom jag ville se hur de olika produktionerna målar upp karaktärerna för att framställa dem som psykiskt sjuka. Jag ville på så sätt undersöka hur produktionerna konstruerar avvikelse, eftersom de avspeglar föreställningar som finns i samhället.

4. Förnuftets makt

För att analysera mitt material har jag utgått ifrån Erving Goffmans teori om Stigma vilket han förklarar är en egenskap som är misskrediterad. Stigma är en mindre önskad egenskap som gör en individ olik ifrån andra vilket leder till att hen blir utesluten från gruppen. Individer i ett samhälle förväntar sig att andra ska bete sig på ett visst sätt. När förväntningar inte uppfylls blir de ”normala” förvirrade och vill hitta svar på varför den avvikande individen beter sig annorlunda. Den avvikande ser sig själv som normal men när hen förstår de ”normalas” uppfattning skapas ett stigma eftersom det blir en skillnad mellan den skenbara och verkliga identiteten (Goffman, 2009 s 12). Jag har utgått från Goffmans teoribildning för att analysera mina karaktärer med avseende på hur stigmatiseringsprocessen kommer till uttryck. Goffman menar även att ett samhälle inte består av två olika kategorier, de stigmatiserade och de normala, utan att varje enskild individ tillhör båda grupperna under olika tillfällen eller situationer. Dessa perspektiv uppkommer under olika sociala sammanhang när normer bryts (Goffman, 2009 s 142-143). Det är alltså normbrytande beteende som skapar avvikelse. Vad som är normbrytande beteende är enligt Michel Foucault (1997) baserat på förnuft.

Jag har använt mig av Foucaults diskussion om förnuft och galenskap som han för i sin bok *Madness and Civilization* (1997) eftersom att hans teoribildning låter mig förstå hur förnuftets makt spelar roll i att konstruera avvikande beteende. Foucault (1997) menar att galenskap inte är ett naturligt och oföränderligt tillstånd utan definieras utifrån vilket samhälle som vi befinner oss i, och framställs i relation till det normala. Han menar att det är avsaknad av rationalitet som gör ett avvikande beteende. Det beror på att samhället strukturerar normer om hur människor ska agera genom sociala maktstrukturer. De som inte följer givna beteendenormer blir avvikande då de bryter mot ordningen, eftersom människor inte uppskattar när deras uppfattningar och förväntningar inte följs. Förnuftet är en väsentlig kategori för vad galenskap inte är, men det är inte avvikandet från förnuftet i sig som gör att de valda karaktärerna i *Bron* och *Homeland* framställs som galna utan det är det faktum att de inte kan skilja på när förnuftet är relevant att använda, och placera det i rätt sammanhang, som konstruerar det avvikande beteendet. För att kunna analysera och förstå min empiri behöver jag därför ytterligare ett teoretiskt begrepp, nämligen Mary Douglas (1997) smutsmetafor. Douglas menar att smuts är material på fel plats som bidrar till en oordning som är en fara för den rådande samhällsformen. Smutsens felaktiga placering eller rätta plats beror på samhällets struktur, då det är kulturen som har skapat ordningen. När vi raderar smuts försöker vi skapa en miljö som liknar våra uppfattningar om hur det ska se ut. När något inte passar in i våra kulturella ramar, det vill säga ett normbrytande och avvikande beteende eller det som Goffman (2009) kallar stigma, får vi en olustkänsla. Genom att avlägsna smuts upprätthåller man ordningen (Douglas, 1997 s 10). Jag har använt mig av Douglas (1997) eftersom hon fördjupar möjligheten att använda den dikotomi mellan förnuft och känsla som Foucault använder. Douglas smutsmetafor passar sig alltså väl för att analysera relationen mellan förnuft och känsla och hur vikten av rätt beteende på rätt ställe spelar roll för vad som anses avvika från normen. Smuts är egentligen inte smuts utan en metafor för hur något befinner sig på fel ställe vilket stör en etablerad ordning. Douglas bygger mycket på Foucaults teorier, men gör en poäng av att det är sammanhanget som spelar en avgörande roll för hur någonting är acceptabelt eller inte acceptabelt.

För att analysera mitt material har jag även använt mig av den logik som Zygmunt Baumans använder för att analysera Förintelsen i sin bok *Auschwitz och det moderna*

samhället (2004). Bauman använder dikotomin mellan förnuft och känsla i sin logik precis som Foucault (1997). Han gör en distinktion mellan en rationaliserad etik och känslobaserad moral, och menar då att etik är baserat på förnuft och moral är baserat på känsla. Bauman menar att uppfattningar om vad som anses vara ett rationellt och förnuftigt beteende skapas av samhällets regler och inte av moral. Han menar att samhället och dess invånare bestämmer vad som är moraliskt efter vad som passar dem för tillfället (Bauman, 2004 s 43). Baumans teorier hjälper mig att förstå hur karaktärerna Saga och Carrie uppför sig i olika sammanhang eftersom distinktionen mellan moral och etik är påtaglig i deras beteende och hur de uppför sig i olika situationer. Bauman menar även att den rationella förmågan kan utnyttjas av en högre makt för att framhäva ett lojalt beteende (Bauman, 2004 s 49). Saga legitimerar alltid sitt handlande efter ett regelverk medan Carrie styr sitt beteende i olika situationer efter känslor och impulser. Sagas framställs som en byråkratisk funktionär på grund av hon inte gör distinktionen mellan förnuft och känsla och därmed inte heller förmår skilja mellan moral och etik. Med hjälp av Baumans teorier kan jag analysera hur karaktärerna framställs som avvikande genom att de hanterar distinktionen mellan förnuft och känsla på olika sätt. Med hjälp av Bauman, Foucault, Goffman och Douglas har jag byggstenarna till det teoretiska perspektiv som behövs för att jag ska kunna analysera hur de undersökta karaktärerna konstrueras i respektive serie som psykiskt sjuka och avvikande.

5. Avvikelse

5.1 Vikten av ett rationellt beteende

De beskrivningar som tidigare forskning lyfter fram som vanliga i framställningar av psykiskt sjuka passar inte särskilt väl in på varken Carrie i *Homeland* eller Saga i *Bron*. Ändå är det lätt att identifiera dem som psykiskt sjuka. Wilson, Nairn och Panapa (1998) påpekar att de egenskaper som psykiskt sjuka ofta framställs ha är att de är farliga, aggressiva, oförutsägbara, oproduktiva, asociala, ömtåliga, inkompetenta, barnliga och socialt utstötta, samt ofta förknippade med misslyckande. Positiva egenskaper är sympati och beslutsamhet. Wahl (1992) menar att de vanligaste illustrationerna av psykiskt sjuka är att de är arbetslösa, farliga, oförutsägbara, lever utan partner och saknar social identitet. Han menar även att psykiskt sjuka oftast framställs som våldsamma och ofta är förknippade med negativa

förhållanden. Många av de egenskaper som tidigare forskning nämner är alltså tecken på ett irrationellt beteende. Särskilt Saga i *Bron* framställs inte som att hon har de egenskaper som tidigare forskning lyfter fram som utmärkande för psykiskt sjuka. Hon är tvärt om extremt rationell och förutsägbar. Hon framställs dock ändå som avvikande. Carrie i *Homeland* framställs däremot som oförutsägbar, ömtålig och känslös, men hon är varken farlig eller arbetslös. Båda karaktärerna utmålas i serierna som produktiva, intelligenta och de har höga och respektfulla yrkesroller inom kriminalvården, vilket skapar två mer komplexa roller med både negativa och positiva egenskaper. Det är dock lätt att identifiera de två karaktärerna som psykiskt sjuka trots att de inte passar in i det som tidigare forskning kännetecknar som vanliga framställningar av psykiskt sjuka. Den här uppsatsen ämnar försöka förklara varför. I båda serierna får man som publik snabbt en känsla av att något är ”fel” med både Saga och Carrie. Ett tydligt exempel framställs i *Homelands* pilotavsnitt, när de två karaktärerna Carrie och Virgil (Carries vän och kollega) spionerar på en skurk utan styrelsens tillåtelse. Virgil har precis gjort den missödande upptäckten att Carrie går på ”Klosopin” som är ett antipsykosläkemedel. Virgil uttrycker tydligt att han har problem med Carries medicinering och ifrågasätter hennes motiv till deras uppdrag då han inte längre litar på henne. Virgil vet inte vad som är ”fel” på Carrie men han betvivlar hennes omdöme och hennes förmåga att prestera på grund av hennes medicinering.

Carrie: Don't act so shocked, it can't come as a complete surprise.

Virgil: You know I love you Carrie, but I have to be completely honest, none of this makes me feel any better.

Carrie: So you think I'm making this up? Do you know what Vergil, maybe I do, maybe it's all in my head, but you're in it now too, up to your fucking neck, so don't even think about bailing on me.

Goffman (2009 s 14-15) menar att människor anser att en individ med ett stigma är omänsklig och därför inte som alla andra. Han menar att stigmatiserade individer blir särbehandlade och får en minskad möjlighet att leva som andra på grund av fördomar. Vi skapar en teori, ett system av idéer, för att förklara att ”de andra” är underordnade oss och därför inte lika mycket värda. Goffman menar att vi intalar oss själva att stigmatiserade individer är opålitliga genom att förenkla en känsla av olust gentemot

människor som skiljer sig från oss. Virgil dömer i den analyserade scenen Carrie enbart på grund av hennes sjukdom vilket gör henne till ett objekt och inte en individ med personliga egenskaper. Carrie blir på så sätt stigmatiserad eftersom Virgil dömer henne enbart på grund av att han har förutfattade meningar om hennes diagnos. Carrie har här inte på något sätt utfört någon handling som skulle ge Virgil skäl till att tro mindre om henne, men han framställs som om att han tror att Carrie är opålitlig på grund av att hon har en psykisk diagnos vilket gör henne till en avvikare. Carrie stigmatiseras här genom tydliga exempel på vanliga föreställningar som tidigare forskning lyft fram som psykiskt sjuka egenskaper. För att förstå varför Carrie framställs som stigmatiserad kan man se till Foucault (1997) som menar att det är sociala strukturer av makt som gör ”den andre” till ”den galna”. Det är etablerade kulturella, intellektuella, och ekonomiska föreställningar som avgör vilken betydelse galenskap har inom ett samhälle. Han menar att samhället är reglerat efter förnuftets förmåga och att de som inte följer givna beteendenormer blir avvikande eftersom att de bryter mot ordningen. Det beror på att människor har uppfattningar och förväntningar på hur folk ska bete sig som i sin tur har skapats genom sociala processer och när dessa förväntningar inte följs skapas en olustig känsla, vilket stör ordningen i samhället (Foucault, 1997). Carrie framställs som driven och engagerad i sitt jobb, men även som att hon blir orättvist kategoriserad som galen eftersom att hon handlar efter sin magkänsla snarare än att följa order. Hon utmålas som extremt känslös vilket får henne att framstå som irrationell. Det är alltså hennes irrationella egenskaper som skapar hennes stigma. Det framgår exempelvis i en scen där hennes kollegor är oroliga över hennes förmåga att utföra sitt arbete, vilket tydligt uttrycks i en dialog mellan Carries chef David och hennes kollega Saul:

David: ...It's not her resume that I have a problem with, its her temperament.

Saul: I don't deny it, she can be a little obsessive on the subject.

David: Is there something I should know? Last time I saw her like this she bribed her way in to Iraq prison, starting an international crisis. I gave her another chance, what did I tell you?

Saul: That I should do the babysitting.

David: That it should end badly.

Saul: Carrie learned her lesson, we both know how good she is.

Goffman (2009 s 145) menar att varje individ som inte följer bestämda regler och normativa förväntningar är en avvikare. Dessa regler och förväntningar bestäms av en grupp individer som har gemensamma åsikter. Ett exempel på hur Carrie porträtteras som en avvikare framställs i en scen med Carrie och hennes syster, i vilken systemen ber Carrie att gå till en psykiatriker. Carrie menar att hon omöjligen kan följa systemens råd eftersom hon då skulle bli avskedad. Goffman (2009 s 129) menar att samhället bestämmer vilken grupp som individer ingår i. Som en individ med ett stigma tillhör man en större samhällsgrupp men blir ständigt tillsagd att man på något sätt är annorlunda. Foucault (1997) menar som tidigare nämnt att samhället bestämmer vad som är normalt och vad som är avvikande baserat på förnuft och oförnuft. Det är på så sätt som samhället har tillskrivit sjuka särskilda egenskaper och bestämmer på så vis att Carrie är okapabel till att utföra sitt arbete. Egentligen är det Carries ”sjuka” egenskaper som gör henne till en så pass bra agent. Hon gör exempelvis ett av sina bästa genombrott under en manisk episod i avsnitt tio, då hon hittar de sista pusselbitarna för att avslöja terroristen Brody. Carries motkaraktärer framställs istället som om att de anser att Carrie är opålitlig eftersom hon är irrationell och handlar efter känslan vilket enligt Foucault (1997) är bestämda galna egenskaper.

5.2 Gömma eller visa stigma

Klin och Lemish (2008) menar att en stor anledning till varför psykiskt sjuka inte söker vård och hjälp beror på att de är rädda för att bli stigmatiserade. Carrie framställs just som en person som väljer att inte söka hjälp för sin sjukdom eftersom hon vet att samhället och hennes arbetsplats kommer att döma henne och ta avstånd. Hon framstår som att hon har insikt om att hon skulle bli avskedad om några av hennes medarbetare skulle få reda på hennes sjukdom. Reaktionerna från kollegorna framställs vara baserade på uppfattningar och förväntningar om att Carrie skulle vara irrationell och oförutsägbar, vilka är de traditionella föreställningarna av psykiskt sjuka egenskaper. Carrie skildras således som om att hon väljer att dölja sin psykiska diagnos och gömmer på så sätt sitt stigma. Hon berättar för Virgil att ingen vet om hennes diagnos, inte ens hennes närmaste vän och kollega Saul. Även Virgil porträtteras som dömande och tror att Carrie inbillar sig allting enbart på grund av sin mentala ohälsa. Hon framställs som skamsen och medveten om sitt stigma medan Saga i *Bron* däremot inte framställs som lika medveten om sin stigmatiserade situation. Exempelvis förstår hon inte varför motkaraktärerna reagerar negativt på

hennes beteende. Goffman menar att personer med stigma borde se sig som vem som helst som orättvist blivit socialt utstött och borde alltså inte vara det. Därför borde man inte heller skämmas eller försöka gömma sitt stigma (Goffman, 2009 s 121). Den stigmatiserade individen borde istället tala öppet om sitt stigma och även låta andra tala om det viktiga och allvarliga i deras stigma för att få förståelse och sympati och på så sätt förminska den olustiga känslan (Goffman, 2009 s 122-123). Tolkat genom Goffmans teorier så skulle karaktären Carrie bli mer accepterad av sina arbetskamrater om hon pratade öppet om sin sjukdom istället för att dölja den. Sagas kamrater framställs däremot som att de har fullt förtroende för Sagas förmåga att prestera i sin yrkesroll. Båda huvudkaraktärerna stigmatiseras men på olika sätt. Hur Saga stigmatiseras kommer jag att vidare diskutera i nästa avsnitt.

Goffman (2009 s 120-121) menar att en person med ett stigma inte står för en kategoriserad grupp utan är en människa som alla andra i samhället. De ska inte skämmas för att de är annorlunda och borde inte förneka det. När eller om andra samhällsgrupper och individer behandlar utsatta individer sämre är det därför att de inte vet bättre. Det beror enligt Foucault (1997) och Bauman (2004) på att samhället tenderar att behandla vissa avvikande grupper annorlunda på grund av att människor vill att andra ska bete sig som de förväntar sig, och de som inte gör det stör samhällsordningen. En diagnos framställs här som att den leder till att samhället tar avstånd. Producenterna av *Homeland* konstruerar avvikelse genom att Carrie blir behandlad annorlunda eftersom hon har en diagnos som påstår att hon är irrationell, vilket på så sätt skapar hennes stigma.

5.3 Moral och etik

Saga i *Bron* framställs tvärt emot Carrie som extremt rationell i sitt beteende och hon handlar enbart efter regelboken vilket gör att hon framstår som känslökall och asocial. För att analysera Sagas beteende utgår jag ifrån den distinktion som Bauman gör om moral och etik, där han helt och hållet knyter etik till den rationella sfären det vill säga där man kan legitimera och motivera ett beteende med hänvisning till ett formellt regelsystem. Det är precis det som Saga hela tiden gör, det vill säga hon använder ett regelverk som facit för hur hon ska bete sig. Detta framställs exempelvis när hon helt osympatiskt vägrar att låta en ambulans passera en brottsplats eftersom det är fel enligt reglerna. En dansk kvinna vars döende man ska till Köpenhamn för en

hjärttransplantation ber Saga att låta dem passera. Saga säger artigt att ”han får vänta lite till för jag får inte släppa igenom någon” och lämnar den mycket förtvivlade och oförstående kvinnan vars döende man väntar i ambulansen. Här framstår Saga som underlig då hon inte visar några tecken på empati. Sagas nya danska kompanjon Martin Rhode framstår även han som förvirrad av Sagas beteende, och släpper förbi ambulansen vilket gör Saga förbannad.

Saga: Han var inte döende.

Martin: Okej, är du hans doktor? (sarkastiskt)

Saga: Nej, jag är polis. (omedveten om sarkasmen)

Saga: Du har släppt igenom en ambulans när vi har hittat Malmös kommunfullmäktige ordförande död, troligen mördad.

Martin: Vilka avgörande bevis tror du jag har förstört?

Saga: Troligen inga.

Martin uppfattas som irriterad och oförstående då Saga inte betar sig som han hade förväntat sig. Martin framställs här som att han i situationen inte agerade utifrån formella regler, utan på grund av empati för den danska kvinnan. En liknande situation utspelar sig när Martin ljuger i ett förhör med Daniel, en man som utredarna tror kan vara inblandad i ett mord. I scenen tar inte Martin regler på fullaste allvar, medan Saga inte förstår eller anser att regler bör brytas. Det beror på att Saga enbart handlar efter förnuftet, och skiljer inte på förnuft och känsla som Martin gör. Martin agerar istället efter situationen och handlar efter känslan. Saga framställs däremot som att hon inte har förmåga att hantera åtskillnaden mellan känsla och förnuft. Detta kommer jag att vidare utveckla i avsnitt 4.5.

Sagas karaktär porträtteras alltså sakna moral vilket tydligare framgår i en scen där Saga försöker få ut information ur Daniel när han sitter fast i en bil som i vilken sekund som helst kommer att explodera. Saga visar i scenen inte någon som helst sympati för Daniel när han helt panikslagen och gråtfärdig vädjar om hjälp medan hon ivrigt förhör honom om vem som möjligtvis kan ha placerat en bomb i hans fordon.

Daniel: Ta ut mig härifrån, snälla!

Saga: Är det fler som har nyckel till din bil? (oberörd av Daniels dödsångest)

Daniel: Jag vill inte dö snälla. Det kan inte sluta så här. (gråter)

Saga: Daniel, det här är viktigt, du måste prata med mig.

...

Saga: Tänk, fokusera Daniel. Vem har satt dig här? (otåligt)

Daniel: Jag har skrivit så mycket skit om så många

Klockan slår 00.00 och bilen öppnas. Daniel springer ut och spy.

Saga: Daniel är du kvar, hallå?

Bauman diskuterar i sin bok *Auschwitz och det moderna samhället* (2004), precis som Foucault (1997), hur makten i ett samhälle vid en given tidpunkt kan bestämma vilken eller vilka grupper som är avvikande. Han menar att Förintelsen var genomförbar eftersom etik blev rationellt och åtskildes från moralen. Bauman menar att rationaliteten styr handlandet om man tror att det rätta handlandet, det vill säga det etiska, är att lyda order. På så sätt blir etik en rationaliserad moral. Makthavare kan på så sätt framhäva ett uppförande som uppmanas av lojalitet vilket gör att den rationella förmågan utnyttjas (Bauman, 2004 s 49). Under Förintelsen blev samhället byråkratiskt byggt på människors lojalitet och rationalitet, och judarna betraktades som varor och objekt som skulle avlägsnas. Tolkad genom Baumans (2004) teorier skulle man kunna hävda att Saga i praktiken skulle vara den perfekta funktionären i Auschwitz, då hon framställs som att hon har lätt att avhumanisera folk och betrakta dem som objekt. Hon framställs som en funktion som inte tar hänsyn till personer vilket samtidigt bidrar till att hon själv avhumaniseras eftersom hon porträtteras som oförmögen att engagera sig känslomässigt i andra människor. Sagas kollega Martin Rhode framställs vara mer känslös och släpper exempelvis iväg den danska kvinnans man i ambulansen på grund av sin moral, då etik och moral för honom är detsamma. Saga däremot framställs som att hon handlar strikt etiskt i Baumans bemärkelse, det vill säga hon går enbart efter regelboken då hon inte har förmågan att göra distinktionen mellan rationalitet och känsla. Sagas rollkaraktär överensstämmer på så sätt med den byråkratiska idealtypen. Bauman menar att man i Auschwitz lyckades rationalisera moralen till den utsträckningen att man förmådde människor till att legitimera sitt handlande genom att hänvisa till ett regelverk. För Bauman är moralen baserad på känsla, det vill säga man rationaliserar inte situationer utan det handlar istället om att uppfatta vad som är rätt, medan etiken är den rationaliserade moralen där man på något vis kan hänvisa till en yttre auktoritet eller ett regelverk för

att motivera och legitimera sina handlingar. Det är precis det som Saga framställs göra, varför hon framställs som den perfekta funktionären och den byråkratiska idealtypen (Goffman, 2004). Carrie i *Homeland* handlar tvärt om, då hon hela tiden avviker från det rationella beteendet och hennes känsla ständigt styr hennes handlande. Konstruktionen av avvikelse i serierna sker alltså i skärningspunkten mellan förnuft och känsla då varken Saga eller Carrie framställs som förmögna att göra distinktionen mellan moral och etik. Det är denna oförmågan som i serierna utgör deras stigma:

Saga: Regler är till för att följas annars kallas det för rekommendationer.

Martin: Det är en oskriven lag.

Saga: Jag kan inga sådana.

Bauman (2004) menar att samhället är byråkratiserat och tenderar att behandla avvikande individer som objekt som ska behandlas efter ett regelverk. De mentalt sjuka blir tekniska begrepp istället för personliga individer vilket gör det svårt att se själen bakom den objektifierade termen (Bauman, 2004 s 150-151). Samhället tenderar på det sättet att avhumanisera folk som är avvikande eftersom endast människor blir behandlade utifrån moraliska normer. Det beror enligt Foucault (1997) på att människor i ett samhälle gärna vill upprätthålla normer och regler och uppmanas även att handla efter dessa. På så sätt är samhället styrt av rationalitet. Detta tar sig i uttryck både *Homeland* och *Bron* när motkaraktärer till Saga och Carrie reagerar negativt och behandlar dem annorlunda på grund av att de är avvikande. Det tar sig också uttryck i Sagas framställda rationella beteende eftersom hon själv avhumaniserar folk och behandlar dem som objekt, som fall som ska lösas och inte som individuella människor. Exempelvis när Saga förhör Daniel när han är fast i sitt fordon. Hon agerar på detta sätt eftersom att hon handlar efter förnuftet, det vill säga hon handlar efter en rationaliserad etik.

5.4 I kontrast till det andra

Carrie och Saga har olika avvikande beteenden och stigmatiseras på så sätt på olika sätt, men båda framställs alltid som ”onormala” i kontrast till deras ”normala” motkaraktärer. För att bättre förstå skillnader bör vi vända oss till de ”normala” istället för att analysera de ”avvikande” menar Goffman (2009). Normalitet

konstrueras ofta i relation till det som är galenskap (Foucault, 1997). Galenskap är alltså ”det andra” i förhållande till normalitet. Saga och Carrie framställs i *Homeland* och *Bron* som de avvikande i jämförelse med sina ”normala” motkaraktärer vilket tydligast framgår i *Bron*, där oförstående reaktioner gentemot Sagas handlingar ständigt framställs. Exempelvis möts hon alltid av förvirrade och negativa reaktioner när hon träffar nya människor. Det beror dock inte på att Saga är irrationell, utan det beror på att hon inte följer normen eftersom hennes rationella beteende är malplacerat. Detta kommer jag att vidare utveckla i nästa avsnitt.

Saga stigmatiseras och framställs som avvikande när motspelare ständigt reagerar negativt eller inte vet hur de ska reagera gentemot henne. Om dialogerna var uppbyggda annorlunda, som om Sagas egenskaper inte skulle reflekteras i starka reaktioner hos motkaraktärerna, skulle hennes avvikelse inte framstå som lika tydlig för tittarna. När hennes kollega Martin ständigt möts av positiv respons får man som åskådare en uppfattning att han är varm och omtänksam. Tolkad efter Giddens (1999) och Foucault (1997) så framställs motkaraktärerna som att de reagerar så starkt på karaktärernas beteende, eftersom att de avviker från normen. Men vad är det normala och varför blir de avvikande om de bryter mot normen? Giddens (1999) menar att socialt liv inte bara är individuella handlingar utan är bestämt av sociala maktstrukturer. Det är upprepningen av individuella handlingar som reproducerar strukturen. Det finns en social struktur som utgörs av grundläggande vanor, traditioner och etiska och moraliska regler, vilka även kan ändras när människor reproducerar dem på ett annat sätt, genom att exempelvis byta ut dem eller ignorera dem. Han menar vidare att detta tar sig uttryck genom att människor reagerar starkt på de individer som inte följer dessa oskrivna regler, det vill säga om de avviker från det ”normala beteendet”. Människor tenderar på så sätt att reagera starkt på både stora och små avvikelser från normen (Giddens, 1999). Foucault (1997) menar även att makt är konstruerad genom en disciplinering som innebär att upprätthålla normer som människor i ett samhälle uppmanas att handla efter. Han menar att människor strävar efter att inte avvika från normen eftersom de värderar sig själva och andra efter sådana egenskaper och handlingar som anses vara normala. Saga och Carrie framställs alltså som avvikande eftersom de bryter mot de normer som finns etablerad i kulturen och som medborgarna socialiseras in i. Det gör att motkaraktärernas reaktioner på Sagas och Carries avvikande beteende förstärker skillnaderna mellan det

normala och det avvikande. Det är alltså de normalas reaktion som gör att de framstår som avvikande och inte deras beteende i sig. Det vill säga vad som konstruerar det avvikande beteendet i serierna är framställningen av hur de ”normala” reagerar på det beteende som inte är normalt, det vill säga det normbrytande beteendet. Det är genom framställningen av det malplacerade beteendet som avvikelser konstrueras eftersom människor blir obekväma när de inte vet hur de ska hantera sådana situationer (Douglas, 1997). Varför de blir obekväma kommer jag att vidare diskutera i avsnitt 5.6.

5.5 Förnuft i rätt roll

Både Saga och Carrie framstår som avvikare i relation till deras normala motkaraktärer men genom olika egenskaper. Som tidigare nämnts menar Foucault (1997) att samhället betraktar människor med brist på förnuft som galna, det vill säga det är avvikelser från rationalitet som konstruerar galenskap. Men som vi har sett i min studie så stämmer det inte in på Sagas beteende eftersom hon konstrueras som avvikande och galen trots att hon är genomförnuftig. Vi måste därför försöka förstå hur rationaliteten utgör hennes galenskap på ett annat sätt. Carrie å andra sidan framställs som extremt känslös och irrationell och anses vara smått galen vilket däremot stämmer bra med Foucaults teorier. Men Saga framställs alltså som avvikande trots att det är ett irrationellt beteende som anses vara onormalt. Det beror på att hennes rationella egenskaper framställs i fel sammanhang och i fel situationer, det vill säga hon följer inte de kulturella normerna eftersom hennes rationella beteende är i många situationer malplacerat och därför framställs hon som avvikande och onormal.

I yrkesrollen har Sagas rationella beteende en normal funktion men i privatlivet framställs beteendet istället som komiskt och absurt. Det blir tydligt exempelvis när Martin gör ett försök att småprata med Saga när de båda samåker i en bil på väg över Öresundsbron till Danmark i avsnitt tre. Martin frågar Saga vad hon sysslade med kvällen innan och Saga svarar helt sakligt att hon hade sex. Martin Rhode skrattar och Saga förstår inte varför. Hon förstår inte att vissa samtalsämnen hör till en privat sfär. Hon framställs även som extremt ärlig och ljuger aldrig, vilket exempelvis framställs i avsnitt fyra då hon är på middag hos familjen Rhode och meddelar Martins fru att maten dessvärre var äcklig. Sagas extremt förnuftiga och rationella beteende blir i

sådana sammanhang avvikande eftersom att det är malplacerat. Ett annat tydligt exempel är när karaktären Martin talar om för Saga att han har ont eftersom han har steriliserat sig. Saga informerar då Martin om statistiska kalkyler istället för att vara förstående och visa empati. Saga är även singel och förstår inte varför människor vill dela en konversation utan att utbyta viktig information:

Saga: Martins fru ringde idag hon ville absolut ingenting. Vilken slöseri med tid. Att bara ringa någon för att höra någons röst.

Det räcker alltså inte med att förknippa eller förklara galenskap som ”det andra” i förhållande till rationaliteten. Det är exempelvis irrationellt att ringa upp någon för att enbart höra någons röst, men det betyder inte att det är galet eller onormalt. Att Sagas rationella beteende framstår som absurt och komiskt är eftersom det i sociala sammanhang ofta blir plump och pinsamt. Det framstår som absurt eftersom ett strikt rationellt beteende inte fungerar på ett privat plan eller i den privata sfären. I yrkeslivet däremot framstår hennes beteende däremot inte som det minsta absurt och Sagas medarbetare framställs som att de har stor respekt för henne även om hon är ”lite speciell”. Detta framgår i första avsnittet då polisteamet för ett samtal om Saga när hon inte är i närvarande.

Kollega 1: Tar Saga hand om fallet?

Kollega 2: Ja.

Kollega 1: Bra.

Kollega 2: Tillsammans med en dansk polis.

Kollega 3: Vet han om att hon är lite speciell?

Kollega 2: Annars lär han ju upptäcka det.

Teamet skrattar. Saga ankommer sedan och det skrattande teamet övergår med det samma till att vara tysta och allvarliga. Saga porträtteras som att hon har makt i sin yrkesroll eftersom det förnuftiga beteendet här finns på rätt plats. Motkaraktärerna tycker att det är ”bra” att hon ska ta hand om fallet. Dock tycker de att hon är ”lite speciell”. Saga respekteras och accepteras på ett jobbrelaterat plan då hon är intelligent och effektiv, men bjuds ändå inte med i gruppen på ett socialt plan eftersom hon inte är som de andra. Exempelvis småpratar polisteamet om diverse

problem och hjälper och stöttar varandra i frågor som rör livet utanför kontoret, medan de enbart samtalar med Saga om frågor angående det aktuella fallet. Sagas karaktär är, tolkad genom Baumans (2004) teorier, en ”funktion” placerad som byråkrat i en byråkratisk organisation. Som tidigare nämnt framställs Saga ständigt legitimera och motivera sina handlingar genom att hänvisa till ett regelverk. Det fungerar i hennes arbetsroll, men inte i privatlivet. Det beror på att den privata sfären ska vara baserad på känsla och inte på enbart rationella och sakliga förhållanden. Det är på så sätt Sagas avvikande beteende konstrueras. Om förnuftet är felplacerat blir beteendet avvikande. Carrie i *Homeland* har däremot svårt att få respekt av sina kollegor eftersom ingen litar på henne på grund av hennes avvikande irrationella egenskaper. Saga får däremot respekt även om eller kanske till och med tack vare sina avvikande egenskaper. Sagas kompetens att utföra sitt arbete ifrågasätts inte eftersom hennes yrke och hennes personliga liv blir åtskilda. Som tidigare nämnt beror det på att hennes rationella beteende fungerar i hennes arbetsroll. Carries sjukdom påverkar däremot hennes karriär på ett helt annat sätt då hennes känslamma och irrationella beteende ses som negativa egenskaper i hennes yrke. Carries rollfigur har ett mycket hetsigt temperament och blir ofta upprörd, exempelvis när Virgil har missat att placera en övervakningskamera i en skurks garage i avsnitt tre. Carrie framställs ofta som ilsken, ledsen, stressad eller extremt glad beroende på om det går bra eller dåligt i yrkesrelaterade situationer. Där Saga är för rationell och handlar efter regelboken i fel sammanhang, är Carrie tvärtemot irrationell och oförutsägbar och handlar impulsivt på basis av sina känslor. Både Carrie och Saga framställs på så sätt som avvikare då de inte följer kulturella normer och regler för hur man ska bete sig. Saga är rationell i både privat- och yrkesliv medan Carrie handlar efter känsla i både privat- och yrkesliv, det vill säga de kan inte hantera dikotomiseringen mellan deras privata respektive offentliga roll.

Goffman (2011 s 25) menar att varje enskild individ är en aktör på en arena där man ständigt spelar olika roller för att kontrollera hur andra uppfattar en. Det vill säga vi kan genom vårt framträdande kontrollera hur andra uppfattar oss. Människan spelar ständigt olika roller i olika sammanhang där de två viktigaste rollerna är den offentliga, *onstage*, och den privata, *backstage*. Goffman (2011) menar att människans personlighet definieras utifrån vilken situation som hon integrerar med andra. De olika roller som varje individ spelar handlar om att agera efter kulturens

bestämda normer och regler. I den privata sfären handlar vi ofta utifrån känsla medan vi i den offentliga sfären företrädesvis handlar på rationella grunder. I den privata sfären är ett känslobaserat beteende högt värderat. Därför stigmatiseras både Carrie och Saga tydligt i serierna men på olika sätt. Deras avvikande beteende framställs nämligen tydligt i olika domäner, nämligen den främre och bakre regionen. Tolkad genom Goffman (2011) så skulle man kunna säga att Carrie alltid har ett offline beteende medan Saga alltid har ett online beteende. Carries beteende styrs alltid av känsla, vilket medför att hon är oförutsägbar i fel domän. Saga styrs av förnuft, vilket medför att hon är förutsägbar i fel domän. De stigmatiseras på så sätt genom att framställas som oförmögna att växla mellan den främre och bakre regionen. Det vill säga avvikelser framställs tydligt i endera domänen för de båda karaktärerna. Varken Saga eller Carrie kan hantera dikotomiseringen mellan förnuft och känsla och på så sätt konstrueras det framställda avvikande beteendet.

5.6 Smuts är material på fel ställe

Varför blir Carries och Sagas beteende avvikande på grund av att de inte kan göra distinktionen mellan förnuft och känsla? För att förstå det kan man utgå från Mary Douglas (1997) teori om *smuts*. Douglas hävdar att uppfattningen om vad som är orent är ordnad efter uppfattningar om var föremål ska befinna sig. Vi skapar en bild av ett stadigt samhälle där varje föremål har en given funktion och en given plats. Det som överensstämmer med våra förväntningar och de kulturella ramar vi har byggt upp är lätt att ta till sig, medan det som inte passar in eller bryter mot ordningen inte accepteras (Douglas, 1997 s 56). Obekvämt information i form av avvikelser ignoreras eller döms ut så att inte ordningen bryts (Douglas, 1997 s 60). Carrie och Sagas beteende blir avvikande och oaccepterat i vissa sammanhang just för att deras beteende inte passar in i de situationerna. Det är inte enbart Carries framställda avvikelser från förnuftet eller Sagas avvikelser från känsla i sig som gör att de uppfattas som avvikande utan det är det faktum att de inte kan skilja på när förnuftet eller känsla är relevant att använda som konstruerar det avvikande beteendet i serierna.

Smuts är material på olämpliga ställen vilket skapar oordning, därför måste smuts avlägsnas för att vi ska få ordning (Douglas, 1997 s 62). För att förstå orenhet måste vi dock först förstå vad ordning är. Douglas menar precis som Foucault (1997) att

samhällets sociala interaktionsprocesser skapar maktstrukturer, då hon skriver att samhällets kultur, det vill säga invånarnas gemensamma normer och uppfattningar, skapar och för vidare individers erfarenheter. Kulturen består på ett sätt av ett system där åsikter och värderingar kan placeras i olika kategorier. Kulturen har makt då varje medlem förväntas att följa dessa normer och regler för att få stöd och samtycke från de andra. De regler och normer som för tillfället råder i samhället och skapar dess kultur, utgör offentliga kategorisystem som är svåra att ändra, även om varje enskild individ själv väljer om de vill följa dem eller inte. Douglas (1997 s 60-61) menar att varje kultur har olika sätt att handskas med avvikelser och nämner bland annat en teori som klassar de avvikande som farliga. Även Foucault (1997) menar att vi ser de avvikande som farliga eftersom vi tycker att de stör eller hotar samhällsordningen. De avvikande konstrueras alltså som galna i samhället eftersom de stör samhällsordningen genom att inte följa de normer som råder om hur man ska bete sig.

Precis som Foucault, Goffman och Bauman menar Douglas att samhället är uppbyggt av sociala strukturer där ingen vill avvika och ingen vill att något ska vara avvikande, och det som avviker väljer vi att placera någon annanstans. Det rätta beteendet, det förnuftiga beteendet, är enligt Foucault (1997) det normala beteendet vilket ska följas om man vill passa in i samhället. Men det räcker inte bara med att vara rationell enligt Douglas (1997) för om beteendet inte förekommer på rätt plats hör det inte hemma, det bryter då mot normen och bör avlägsnas eftersom det stör ordningen. Detta placeringsbeteende styrs genom en rationaliserad etik, som skapats genom sociala processer där individer följer regler om normalt beteende för att inte heller avvika (Bauman, 2004). Det regelverk som Bauman menar styrde i Auschwitz kan jämföras med dagens normativa strukturer som sedan länge har konstruerats och upprätthållits i samhället. Douglas (1997) menar att användning av begrepp som renhet och orenhet har varit ett effektivt sätt att frysa ut avvikande samhällsgrupper genom tiderna. Douglas exemplifierar Hitler som ansåg att Judarna var orena och därför behövde avlägsnas från samhället. Douglas menar att liknande placeringsbeteende idag görs på bland annat psykiskt sjuka. De samhälleliga rationella strukturer som idag råder är på sätt och vis strukturerade på samma vis som de regelverk som rådde innanför Auschwitz stängsel.

5.7 Galna kvinnor

Även det faktum att både Saga och Carrie är kvinnliga karaktärer har betydelse för hur de framställs och konstrueras som avvikande. Sagas avvikande beteende förstärks då hon inte har sådana typiska kvinnliga egenskaper som vanligtvis porträtteras i medier. Eschholz and Bufkin (2001 s 324) studerade 50 populära actionfilmer och upptäckte att kvinnliga karaktärer ofta porträtterades som sympatiska, romantiska, dominanta, känslösa och manipulerande. Män däremot var självsäkra, beslutsamma, aggressiva och risktagande. Deras slutsats var att manliga karaktärer framställdes som mer maskulina och kvinnor som mer feminina. Saga framställs som dubbelt avvikande eftersom hon blir porträtterad mer som en stereotypisk man, med sin självsäkerhet och beslutsamhet och med sin avsaknad av sympati, romantik och känslomhet. Hennes kollega Martin har mer typiska kvinnliga egenskaper än Saga då han porträtteras som sympatisk, känslös och romantisk men samtidigt som mer aggressiv och risktagande än Saga. I deras yrkesroller framställs Saga som den rationella medan Martin framställs som mer irrationell. Exempelvis väljer Martin i avsnitt fyra att gå in i en fabrik för att tillfångata en eventuell mördare, även om Saga vill vänta på insatsstyrkan då det är det rätta enligt regelverket. Ett annat exempel framgår när Martin blir förbannad och i affekt slår till en misstänkt man under ett förhör, medan Saga försöker lugna ner honom. Även Sagas relation till sex är mer stereotypiskt manligt eftersom hon betraktar sex som en saklig funktion som enbart tillfredsställer hennes behov. Exempelvis drar hon med sig en okänd man hem från krogen i avsnitt två och börjar sedan genast efter deras samlag arbeta med mordfallet medan mannen fortfarande är kvar. Mannen blir obekvämt och lämnar Saga som då ropar "tack!". Martin visar däremot enorma skuld känslor när han gör ett moraliskt övertramp och är otrogen mot sin fru i avsnitt fem. Anledningen till att Saga framstår som mer avvikande än Martin är eftersom hon är en kvinna. Det beror på att rollerna i *Bron* delvis är ombytta i jämförelse med hur framställningarna av manligt och kvinnligt brukar se ut, som exempelvis mellan Carrie och Saul i *Homeland*, då Carrie framställs som mer irrationell än hennes förnuftiga kollega Saul. Sagas rationella beteende och avsaknad av moral framstår som onormalt eftersom hon är kvinna. Hennes avvikelse förstärks på så sätt eftersom hon bryter mot två normsystem, nämligen normen om hur en kvinna ska bete sig och normen om hur man hanterar förnuft och känsla i olika situationer och roller. Hon blir på så sätt dubbelt stigmatiserad. Eschholz och Bufkins (2001) menar att de stereotypiska manliga

porträtterade egenskaperna är mer rationella medan de stereotypiska kvinnliga egenskaperna är mer irrationella. Martin framställs vara normal, men Segas beteende framställs i kontrast till Martins mer feminina beteende som mer maskulint. Förnuftet spelar här en viktig roll eftersom kvinnor oftast porträtteras som mer känslösamma och mer irrationella än män.

Galenskap är som tidigare nämnt enligt Foucault (1997) förknippat med irrationalitet. Elaine Showalter (1987) menar att kvinnor har ansetts vara galna de senaste 150 åren på grund av att samhället ser kvinnor som irrationella, barnsliga och sexuellt ostabila. Kvinnan är konstruerad som en irrationell varelse medan mannen står för förnuftet. Det faktum att Saga framställs som extremt förnuftig eller överrationell gör att hon förlorar sin feminitet, det vill säga hon konstrueras som okvinnlig i relation till kvinnlighet och blir på så sätt dubbelt stigmatiserad. Carrie i *Homeland* framställs däremot som överdrivet känslösam och uppfyller snarare alla kvinnliga stereotypbilder och blir på så sätt nästan en karikatyr av den kvinnliga konstruktionen i mediala sammanhang. Hon passar tämligen bra in i den normerande bilden av kvinnan och femininet. Carrie är exempelvis extremt känslösamt involverad i sitt arbete. När den misstänkte karaktären Brody ”goes and plays the hero card” i avsnitt två blir Carrie så lycklig att hon brister i gråt, eftersom det stärker hennes ensamma teori om att Brody är en terrorist. Ett annat exempel är när Carrie uppfattas ha väldigt dåligt samvete eftersom hon inte kunde skydda den mördade eskortflickan Lin, som hjälpte Carrie i hennes letande efter en terrorist. Carrie klagar till Saul; ”this is a fucked up business” eftersom hon inte fick meddela Lins föräldrar att Lin riskerade sitt liv för deras land och att hon inte enbart var en eskortflicka. Carries överdrivna feminina egenskaper förstärker hennes galna karaktär genom att jämföras med sin lugnande och mer rationella manliga kollega Saul. Hon framställs även som romantisk då hon väldigt lätt får känslor för den misstänkta terroristen Brody. Men till skillnad från Saga som ser sex som en strikt funktion, så låter Carrie sin förälskelse styra hennes beteende, då hon exempelvis i avsnitt sju avslöjar för Brody att CIA misstänker honom. Carrie framställs även som manipulativ då hon använder sig av sex för att försöka få som hon vill. Exempelvis försöker hon i ett desperat försök stöta på sin nära vän och kollega Saul när han hotar att anmäla henne eftersom hon utan tillåtelse spionerat på en misstänkt terrorist. Carrie gör ett närmande och frågar: ”Tell me what I can do to make this right between us” men förnuftiga Saul blir förskräckt

och frågar: ”What the fuck are you doing?”. Här framställs den stereotypiska bilden av den irrationella kvinnan och den rationella mannen. *Homeland* porträtterar på så sätt avvikelse och normalitet genom irrationalitet och rationalitet vilket tydliggörs genom starkt stereotypa genuskaraktärer. Det är ofta Saul som måste lugna ner Carrie och hennes infall. Men även om Carrie framställs på detta sätt så har hon dock ofta rätt i sina resonemang. Karaktärerna i *Homeland* tror inte på Carrie men som åskådare har man förtroende för henne. Carrie konstrueras på så sätt som hjälten som alla tror är galen i serien. Detta kan bidra till en reducering av stigma då publiken får en positiv relation med karaktären. Hur relationer kan bidra till reducering av stigmatisering kommer jag att vidare utveckla i avsnitt 5.8.

Carrie framställs i jämförelse med Sogas karaktär som mer mänsklig och normal, och mindre avvikande än Saga. Det beror på att vi är mycket mer vana att se en galen, affektstyrd, feminin kvinna än en rationell och känslökall kvinna i mediekanaler. Detta beror enligt Showalter (1987) på att kvinnan alltid har målats upp som irrationell och känslostyrd. Sogas avsaknad av femininet gör att hon inte passar in i sina kulturella ramar, då hon målas upp som en mer stereotypisk man. Hon har inte de egenskaper som vår kultur vill eller har bestämt att hon ska ha som kvinna. Gauntlett (2009 s 103) menar att människor tenderar att bli upprörda över avvikande könsroller eftersom de inte är vana vid att se sådant beteende eftersom det bryter mot deras uppfattningar om socialt beteendemönster.

Soga stigmatiseras inte enbart genom avsaknad av kvinnliga egenskaper utan även genom avsaknad av det feminina utseendet eftersom hon varken bär smink eller feminina kläder. Även hennes kroppsspråk framställs som mer manligt då hon exempelvis i avsnitt fyra sitter på en stol, barfota, med benen brett isär. Carrie i *Homeland* målas däremot upp som betydligt mer kvinnlig då hon använder smink, har blankt hår, stilrena kläder och höga klackar. Gauntlett (2009 s 83) menar att kvinnliga huvudkaraktärer alltid är vackra. Tseelon (2007 s 21) menar att anständig klädsel är en moralisk plikt för kvinnan och att klädseln är en del av hennes identitet samt definierar hennes sexualitet. Om man däremot avviker från det normala utseendet eller beteendet skapas stigmatisering (Tseelon, 2007 s 115). Tolkad genom Tseelon framställs Soga ha en stigmatiserad femininitet, eftersom hon inte klär sig som en kvinna bör klä sig. Man får inte varken som man eller kvinna överträda

könsrollsgränserna, då det utgör ett hot mot den sociala ordningen i samhället (Tseelon, 2007 s 23). Tolkad genom Douglas (1997) så stör det ordningen eftersom det manliga eller kvinnliga utseendet måste vara på rätt plats. Det vill säga, om det är felplacerat är det ett normbrytande beteende. Även Gauntlett (2009) menar att kvinnor och män som inte följer de kulturella normerna och regler för hur de ska bete sig inom sina genusramar kan bli utstötta då samhället reagerar negativt eftersom deras uppfattningar om socialt beteendemönster bryts. Exempelvis om en man klär sig i höga klackar eller om en kvinna inte rakar benen så ignorerar de de kulturella normerna och reglerna för hur kvinnor och män ska bete sig. Dessa regler skapas genom människors uppfattningar och förväntningar som förstärks och reproduceras av människors vardagliga beteende, och skapar på så sätt den sociala strukturen (Gauntlett, 2009 s 103).

Men om Carrie till skillnad från Saga framställs som stereotypisk kvinnlig, betyder det att det reducerar hennes stigma eller förstärks det? Carrie agerar som tidigare nämnt relativt normal i sin "rätta" sfär eftersom kvinnliga karaktärer har mycket mer spelrum för irrationalitet i film och television. Framställningen av en galen och irrationell kvinna är en "normal" framställning eftersom vi är vana vid att se den stereotypbilden i medier. Carries avvikelse förstärks dock genom att hennes kvinnliga egenskaper jämförs med de rationella männen på hennes arbete. Det vill säga hon blir dubbelt stigmatiserad eftersom hennes feminina beteende inte passar i hennes yrkesroll. Tolkad genom Douglas (1997) teorier om smuts så är rätt plats för en man inte alltid är rätt plats för en kvinna. Carrie framställs som väldigt impulsiv, oförutsägbar och känslös vilket fungerar bättre i henne privatliv men i hennes yrkesroll blir hon avvikande och stigmatiserad eftersom beteendet blir malplacerat och stör på så vis ordningen. Saga ifrågasätts inte på sitt arbete eftersom hon har de klassiska manliga egenskaperna, det vill säga hon framställs inte som en stereotypkvinna i yrkesrollen vilket gör att hennes beteende fungerar i den situationen. Carries karaktär fungerar däremot inte lika bra i yrkesrollen eftersom hon är för kvinnlig. Producenterna avlägsnar de kvinnliga egenskaperna från Saga vilket gör att hon framställs som framgångsrik på arbetet och ifrågasätts då inte heller som yrkesperson medan Carrie däremot framställs som extremt irrationell. Producenterna lyfter istället fram Carries kvinnliga egenskaper vilka blir motiven till att hon blir ifrågasatt på sitt arbete. Tolkat genom Goffmans (2011) teori om roller så framställs

Carries beteende som mer avvikande i offentliga sammanhang, det vill säga den manliga sfären, samtidigt som hon framställs som mindre avvikande i den sfär som traditionellt är knuten till kvinnan, det vill säga hemmet, den privata sfären eller känslösfären. Saga framställs däremot inte ha några kvinnliga egenskaper och porträtteras på så sätt som udda och komisk i den privata sfären.

5.8 Stigmatisering genom media

Foucault (1997) menar att det är sociala strukturer och diskurser om psykiskt sjuka som definierar mental ohälsa och inte individuella personligheter. Han menar att dessa diskurser har makt att bestämma hur samhällets invånare ska leva och vara. I dagens samhälle är medier den primära informationskällan vilken hjälper till att skapa och sprida negativa stereotypbilder av psykiskt sjuka vilket skapar stigmatisering. Gauntlett (2009 s 107) menar att vi blir uppmuntrade av film, drama och komedier att reflektera över våra sociala liv och hur vi ska handla. Han menar att medier inte bara reflekterar samhället utan även hjälper till att konstruera det. Människor blir alltså influerade av mediernas representation på ett komplext plan då våra uppfattningar blir anpassade och justerade av sociala erfarenheter och interaktioner (Gauntlett, 2009 s 123). Därför är det viktigt att reflektera över vilka bilder medier förmedlar. The Glasgow Media Group (1993) kom i underfund med att medier har ett större inflytande på människors uppfattningar än vad personliga erfarenheter har, speciellt uppfattningar om våld och psykiskt sjuka (Clarke, 2004 s 18). Den primära källan till stigmatiseringen av mental ohälsa anses vara mediernas porträttering av psykiskt sjuka som farliga och som om att de borde avskiljas från samhället. Det leder till att samhället tar avstånd samt att ärenden inom politik och vård ändras (Klin & Lemish, 2008). En diagnos kan på så sätt leda till att samhället tar avstånd eftersom den rådande okunskapen och mediernas stereotypbild skapar fördomar som psykiskt sjuka individer tvingas förhålla sig efter. En mindre grupp människor med någon avvikande egenskap blir minoritet, vilket gör att resterande samhälle som är majoritet får makten att bestämma och döma denna samhällsgrupp. I och med denna stigmatisering tenderar de psykiskt sjuka att bli behandlade annorlunda då de inte tillhör den grupp där regler och normer avgör hur människor ska behandlas. En diagnos kan tolkas som en rationell förklaring till det avvikande beteendet, vilket hjälper den rationella majoriteten att kategorisera de sjuka i fack. Maktrelation skapas på så sätt mellan minoritet, de irrationella, och majoriteten som är de rationella. Thornton och Wahl

(1996 s 23) menar att mer korrekt information om mental ohälsa istället kan hjälpa till att reducera stigmatiseringen.

Stereotypering eller profilering görs emot främlingar som inte är i den egna vänskapskretsen. Det beror på att människor har givna förväntningar på hur andra ska bete sig. Dessa stereotypiska inställningar ersätts dock av förståelse och en mer rättvis bild av de utsatta om man lär känna dem bättre (Goffman, 2009 s 59). Tolomiczenko m.fl. (2001) studerade en film som porträtterade en positiv bild av en hemlös psykiskt sjuk karaktär och hur den påverkade publikens attityder mot mental ohälsa. Författarna kom fram till att personlig kontakt med personer med en psykisk sjukdom hjälper till att reducera negativa uppfattningar och då även stigmatisering (Stout m.fl., 2004 s 555). Det är alltså en okunskap om människor som gör att vi får förutfattade meningar om dem. Kan medier istället hjälpa till att ge förståelse och sympati för de individer som är psykiskt sjuka? I både *Homeland* och *Bron* får vi lära känna de sjuka karaktärerna och får en relation till dem vilket kan tyckas väcka sympati och förståelse hos publiken. Karaktärerna framställs även på ett positivt sätt, även om de porträtteras som avvikande och onormala. Det är tack vare Carries och Sagas porträtterade sjuka egenskaper som gör att de presterar så bra på sina arbeten. Carries humörsvängningar och impulsiva handlingar framställs ofta ställa till med problem för CIA, men det är samtidigt tack vare hennes ”sjuka” egenskaper, som hennes öga för detaljer, hennes magkänsla och bra insikt, som gör henne så pass bra i sin yrkesroll. Sagas rationalitet, lojalitet, förnuft och öga för detaljer gör henne till en effektiv och intelligent polis, men skapar samtidigt många komplicerade situationer i hennes privatliv. Deras psykiska sjuka egenskaper porträtteras alltså som både positiva och negativa. Framställningarna är framförallt mycket mer positiva än om man jämför med vanligare bilder av psykiskt sjuka som enligt Wahl (1992) är framställningar om psykiskt sjuka som arbetslösa, farliga och våldsamma samt framställningar som kopplar mental ohälsa till våld och brott. Carrie och Sagas karaktärer *löser* istället brotten, deras avvikande egenskaper framställs på så sätt inte enbart som negativa utan även som en styrka. Stout (m.fl., 2004 s 543) menar att om medier kan bidra till en negativ bild av psykisk sjuka borde medier även kunna bidra till att visa det motsatta. Eftersom den mediala skildringen av Saga och Carrie ger en positiv bild kan man fundera på vad det kan innebära ifråga om att reducera stigmatiseringen.

6. Reducerar eller kvarhåller stigma?

Jag har i denna uppsats bland annat diskuterat hur det kommer sig att samhället ser psykiskt sjuka som en avvikande samhällsgrupp. Det beror på att samhället är uppbyggt av en social maktstruktur som genom sociala interaktionsprocesser har avgjort vilka egenskaper som betraktas som avvikande. Det vill säga samhället har genom sociala processer konstruerat vilka egenskaper som är galna, avvikande, normala, kvinnliga eller manliga. De som bryter mot dessa normer och regler stör ordningen i samhället och önskas avlägsnas eftersom det skapar en olustig känsla när uppfattningar och förväntningar inte blir följda. Tolkad genom teorier från tidigare avsnitt så vidarebefordras ständigt våra föreställningar om avvikelse då vi hela tiden stöter på dem i mediala sammanhang. Jag har i denna studie diskuterat hur föreställningar om avvikelse kommer till uttryck i två utvalda serier, där producenterna av respektive serie konstruerar avvikelse genom karaktärernas framställning. Saga och Carrie framställs som avvikande eftersom de bryter mot kulturella normer om vad som anses vara ett normalt beteende. Deras beteende framställs som avvikande i kontrast och i jämförelse med deras motkaraktärer, som följer normen till skillnad från dem. Det är alltså i mötet med det normala som det onormala konstrueras i serierna, det vill säga det avvikande får sin betydelse i kontrast till något annat. Det onormala beteendet framställs som oförmågan att hantera situationer på rätt sätt. Normalitet i *Homeland* och *Bron* framställs som förmågan att hantera relationen mellan känsla och förnuft det vill säga förmågan att göra distinktionen mellan olika roller där olika beteende ska placeras i olika sammanhang. Det är alltså rationalitet och känsla på fel ställe som blir avvikande. Sagas rationella beteende fungerar inte utanför arbetet i hennes privata roll och Carries extremt irrationella och känslolösa beteende fungerar inte i hennes yrkesroll. Det avvikande beteendet konstrueras på så sätt i dessa serier genom relationen mellan förnuft och känsla men även genom hur förnuft och känsla tillhör olika domäner, där förnuft tillhör de Goffman kallar för den främre regionen och känsla tillhör den bakre regionen, eller som genusspråket kallar den privata och offentliga sfären, där känsla tillhör den privata sfären och förnuft tillhör den offentliga. Båda karaktärerna överskrider sina genusroller fast på olika sätt. Carrie blir dubbelt stigmatiserad eftersom hon är psykiskt sjuk och eftersom hon tar med sig det kvinnliga beteende in i offentligheten där det inte hör hemma ”traditionellt”. Saga får däremot ett dubbelt

stigma genom att hennes beteende framstår som maskulint vilket på så sätt blir ett påtagligt uttryck för en avvikelse eftersom att Saga är en kvinna. Det är i de olika serierna tydligt att det är när gränser överskrids, alltså gränser för där det rationella hör hemma och där det känslosamma hör hemma som galenskap konstrueras. Relationen mellan förnuft och känsla är alltså central för hur man konstruerar avvikelser i dessa serier. Carrie och Saga framställs på så sätt bryta ordningen i samhället genom att agera på ett felaktigt sätt. Jag kom fram till att det är oförmågan att hantera den centrala dikotomin mellan förnuft och känsla som konstruerar avvikelser i *Bron* och *Homeland*. Karaktärerna framställs som avvikande eftersom de inte förmår läsa av kulturen då de inte kan hantera distinktionen mellan förnuft och känsla i den privata och offentliga sfären. Men vad kan den här typen av mediala framställningar ha för effekter? Det kan jag med utgångspunkt i min undersökning inte slå fast vid men vi kan däremot reflektera över hur andra har reagerat på serierna.

Det har diskuterats huruvida Sagas porträttering är positiv eller om den bidrar till en negativ stereotypbild av individer med Aspergers syndrom. Matilda Svensson Glaser skriver i sin artikel *Efter kritiken: Saga Norén förändras till säsong tre av Bron* (2013) att kritiker menar att Sagas diagnos framställs på ett stereotypiskt och överdrivet sätt. Hon skriver att det aldrig uttrycks att Saga har en given diagnos i serien men att det är tydligt att hon har Aspergers syndrom. Norska författaren Gro Dahle (se Svensson Glaser, 2013) menar att Saga ”förstärker myten om att personer med diagnosen är kalla och empatilösa”. Producenten Hans Rosenfeldt (se Svensson Glaser, 2013) håller delvis med kritiken och menar att Sagas handlingar ofta är menade att vara komiska och kommer nu att ändra Sagas karaktär och kommer ge henne en mindre komisk roll i säsong tre. Dock menar Anders Moberg (se Svensson Glaser, 2013) från Riskförbundet Attention, som själv har Aspergers, att Saga är en stor förebild för många med diagnosen. Henrik Högström från Expressen skriver i sin artikel *Saga stor förebild för många med aspergers* (2013) att Saga har de egenskaper som många tror är typiska för Aspergers, som att hon har ett öga för detaljer eller som att hon för sig väl i yrkeslivet men inte i sociala miljöer. Han hänvisar även till Anders Moberg som menar att Saga är en stor förebild för många med diagnosen. Högström menar att framställningen av Saga kan leda till en normalisering av Aspergers då det som visas i TV även är sådant som vi sedan tenderar att prata om hemma eller på jobbet med familj och arbetskamrater. Han menar att diagnosen på så

sätt kan bli mer accepterat. Anders Moberg menar att många som diagnostiserats kan känna igen sig i Sagas personlighetsdrag, som exempelvis samhällets reaktioner på hennes avvikande beteende. Han tycker dock inte att Saga framställs på ett negativt sätt, utan menar att hennes komiska beteende gör Aspergers mer accepterat: ”Jag brukar säga att det vi kan skämta om accepterar vi också”. Riksförbundet Attention arbetar för att personer med Aspergers ska få fler jobb. De menar att samhällets invånare inte vet mycket om de sjuka individerna, och att de generella uppfattningarna om dem är att deras egenskaper mest ställer till med problem i arbetslivet eftersom många poster kräver att man ska vara social, samarbetsvillig och kunna hantera flera uppgifter samtidigt, vilket kan vara svårt för människor med Aspergers syndrom. Däremot har de sjuka individerna många erfarenheter som är bra för en arbetsplats som exempelvis att man är koncentrerad och tydlig och har en ökad förmåga att se detaljer. Dessa positiva egenskaper förbises dock eftersom arbetsgivare tenderar att endast se de negativa egenskaperna. Marie Adolfsson, som är sjuksköterska och föreläsare på Attention, menar att det leder till att många med Aspergers syndrom går arbetslösa (Högström, 2013). I och med att Sagas framställning som en väldigt duktig och intelligent kriminalare kan hennes framställning istället leda till en mer positiv bild av psykiskt sjuka med Aspergers i arbetsroller.

Man kan här notera att de individer i debatten som inte har Aspergers, det vill säga inte har en diagnos, ger uttryck för att vara mer skeptiska till framställningen av Saga och anser att den är överdriven och negativ, medan de individer som själva har Aspergers syndrom i debatten menar att Saga tvärt om är en förebild. De ”normala” ser Sagas karaktär som avvikande medan de individer som redan betraktas som avvikande inte håller med. Det beror på att Saga är konstruerad som avvikande i serien, men de individer i debatten som har samma diagnos känner igen sig i beteendet och ser det som omgivningen uppfattar som avvikande som ett normalt beteende. Det vill säga ett avvikande uppförande för ”normala” är ett normalt uppförande för de som är avvikande. Anders Moberg menar att Sagas framställning kan leda till en normalisering av diagnosen eftersom att en annan vardag visas, och menar att det inte ska ses som något annorlunda. Sagas framställning uppfattas som märkvärdig för de respondenter som själva inte har Aspergers syndrom eftersom det är ett avvikande beteende för dem. De olika debattörerna ser alltså på frågan genom olika perspektiv, beroende på deras egna tidigare erfarenheter och uppfattningar.

Individer i debatten med Aspergers syndrom ser inte Sagas framställning som en avvikelse eftersom de själva lever i det avvikande. Man kan alltså resonera på olika sätt vilket de som deltar i debatten gör. Huruvida *Bron* och *Homeland* påverkar uppfattningar om avvikelse i samhället genom deras framställningar och om karaktärernas framställning hjälper till att upprätthålla stigmatiseringen eller reducerar den, kan jag med utgångspunkt i denna studie inte svara på. Jag kan enbart reflektera över vad andra respondenter har för åsikter om eventuella effekter på publiken. Jag har i det här sammanhanget identifierat problemet och önskar uppmana till en diskussion som inte är så ensidig utan komplex och mångbottnad.

Referenslista

- Aspers, Patrik (2011) *Etnografiska metoder: Att förstå och förklara samtiden*. Malmö: Liber. 2: upplagan. 287 sidor.
- Bauman, Zygmunt (2004). *Auschwitz och det moderna samhället*. Göteborg: Daidalos. 298 sidor.
- Douglas, Mary (1997) *Renhet och fara: en analys av begreppen orenande och tabu*. Falun: Scandbook. 256 sidor.
- Ekström, Mats och Larsson, Larsåke (2010) *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur. 339 sidor.
- Foucault, Michel (1997). *Madness and civilization*. London: Routledge. 352 sidor.
- Gauntlett, David (2009) *Media, gender and identity: An introduction*. Routledge. Second edition. 317 sidor.
- Giddens, Anthony (1999) *Modernitet och självidentitet: självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Daidalos. 277 sidor.
- Goffman, Erving (2009). *Stigma - den avvikandes roll och identitet*. Stockholm: Nordstedts. 168 sidor.
- Goffman, Erving (2011) *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. Norstedts. 238 sidor.
- Showalter, Elaine (1987) – *The female malady. women, madness and english culture 1830-1980*. Penguin Group USA. 310 sidor.
- Tseëlon, Efrat (2007) *Kvinnan och maskerna*. Lund: Studentlitteratur. 207 sidor.

Östbye, Helge, Knapskog, Karl, Helland, Knut och Larsen, Leif Ove (2008) *Metodbok för medievetenskap*. Malmö: Liber AB. 286 sidor.

Vetenskapliga artiklar

Clarke, Johanna (2004) *Mad, bad and dangerous: the media and mental illness*. Mental Health Practice. RCN Publishing.

Eschholz, Sarah och Bufkin, Jana (2001) *Crime in the movies: Investigating the efficacy of measures of both sex and gender for predicting victimization and offending in film*. Sociological Forum, 16, 655–676.

Gans-Boriskin, Rachel och Wardle, Claire (2005) *Mad or bad? Negotiating the Boundaries of Mental Illness on Law and order*. Journal of Criminal Justice and Popular Culture. University at Albany.

Klin, Anat och Lemish, Dafna (2008) *Mental Disorders Stigma in the Media: Review of Studies on Production, Content, and Influences*. Journal of Health Communications: International Perspectives.

Otto F. Wahl (1992) *Mass Media Images of Mental Illness: A review of the literature*. Journal of Community Psychology. George Mason University.

Signoreilli, Nancy (1989) *The Stigma of Mental Illness on Television*. Journal of Broadcasting & Electronic Media.

Stout, Patricia, Villegas, Jorge och Jennings, Nancy (2004) *Images of Mental Illness in the Media: Identifying gaps in the research*. Department of Advertising. University of Texas.

Thornton, JoAnn and Wahl, Otto F. (1996) *Impact of a Newspaper Article on Attitudes Toward Mental Illness*. Journal of Community Psychology. George Mason University.

Tolomiczenk, G.S, Goering, P.N, Durbin, J.F. (2001) *Educating the public about mental illness and homelessness: A cautionary note*. Canadian Journal of Psychiatry.

Wilson, Claire, Nairn, Raymond, Coverdale, John & Panapa, Aroha (1998) *Mental illness depictions in prime-time drama: identifying the discursive resources*. Aust N Z J Psychiatry. Journal of Psychiatry.

Elektroniska källor

Henrik Högström (2013) *Saga stor förebild för många med aspergers*. Expressen, 10 november.

<http://www.expressen.se/kvp/noje/saga-stor-forebild-for-manga-med-aspergers/>

Matilda Svensson (2013) Efter kritiken: *Saga Norén förändras till säsong tre*. Sveriges Television, 26 november.

<http://www.svt.se/kultur/bron-skaparen-medger>